

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
PEDRO CRUZ VILLALÓN
της 30ής Μαΐου 2013¹

Υπόθεση C-306/12

**Spedition Welter GmbH
κατά
Avanssur SA**

[αίτηση του Landgericht Saarbrücken (Γερμανία) για την έκδοση προδικαστικής απόφασεως]

«Οδηγία 2009/103/ΕΚ — Ασφάλιση αστικής ευθύνης που προκύπτει από την κυκλοφορία αυτοκινήτων οχημάτων — Άρθρο 21, παράγραφος 5 — Αντιπρόσωπος για τον διακανονισμό των ζημιών — Εξουσία αντικλήτου για την παραλαβή δικογράφων — Εθνική νομοθετική ρύθμιση η οποία εξαρτά την εγκυρότητα της επιδόσεως από την ύπαρξη ρητού διορισμού του αντικλήτου από τον εναγόμενο — Άμεσο αποτέλεσμα — Υποχρέωση σύμφωνης ερμηνείας — Τριτενέργεια οδηγίας»

1. Το Landgericht Saarbrücken υπέβαλε στο Δικαστήριο ορισμένα προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία και τη δυνατότητα επικλήσεως του άρθρου 21, παράγραφος 5, της οδηγίας 2009/103/ΕΚ, σχετικά με την ασφάλιση της αστικής ευθύνης που προκύπτει από την κυκλοφορία αυτοκινήτων οχημάτων και τον έλεγχο της υποχρέωσης προς ασφάλιση της ευθύνης αυτής². Ειδικότερα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να μάθει αν η εν λόγω διάταξη παρέχει σε ένα αστικό δικαστήριο τη δυνατότητα να επιδίδει νομίμως αγωγή στον «αντιπρόσωπο για τον διακανονισμό των ζημιών», όταν αυτός δεν έχει οριστεί ρητώς ως αντίκλητος του εναγομένου. Επίσης, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες ως προς τη δυνατότητα επικλήσεως του ως άνω άρθρου 21 στο πλαίσιο μιας «τριγωνικής» σχέσεως, όπως αυτή της επίδικης υποθέσεως, στο οποίο η οδηγία εφαρμόζεται έναντι του κράτους, αλλά έχει έμμεσο αντίκτυπο σε ιδιώτη.

I – Νομικό πλαίσιο

A – Νομικό πλαίσιο της Ένωσης

2. Η οδηγία 2009/103 κατήργησε την οδηγία 2000/26, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την ασφάλιση της αστικής ευθύνης³. Ωστόσο, το νέο κείμενο διατήρησε τη σύνταξη των διατάξεων των οποίων ζητείται η ερμηνεία στην κρινόμενη υπόθεση, μεταξύ των οποίων ξεχωρίζουν οι ακόλουθες αιτιολογικές σκέψεις και, ειδικότερα, τα άρθρα 20 και 21.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ισπανική.

2 — Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009 (ΕΕ L 263, σ. 11).

3 — Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Μαΐου 2000, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την ασφάλιση της αστικής ευθύνης που προκύπτει από την κυκλοφορία αυτοκινήτων οχημάτων και για την τροποποίηση των οδηγιών 73/239/ΕΟΚ και 88/357/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 181, σ. 65).

«(20) Θα πρέπει να διασφαλισθεί παρόμοια μεταχείριση των θυμάτων τροχαίων ατυχημάτων άσχετα με το πού λαμβάνει χώρα το ατύχημα στο εσωτερικό της Κοινότητας.

[...]

(34) Ο ζημιωθείς που έχει υποστεί οιαδήποτε ζημία ή σωματική βλάβη από τροχαίο ατύχημα, το οποίο εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας και συνέβη σε κράτος διάφορο εκείνου στο οποίο διαμένει, θα πρέπει να μπορεί να εγείρει αξιώσεις αποζημίωσης στο κράτος μέλος διαμονής του κατά αντιπροσώπου για τον διακανονισμό των ζημιών, ο οποίος έχει διορισθεί εκεί από την ασφαλιστική επιχείρηση του υπεύθυνου μέρους. Η λύση αυτή παρέχει τη δυνατότητα να διευθετούνται, με οικείες στους ζημιωθέντες διαδικασίες, ζημίες τις οποίες υφίστανται εκτός του κράτους μέλους διαμονής τους.

(35) Με το σύστημα του αντιπροσώπου για τον διακανονισμό των ζημιών στο κράτος μέλος διαμονής του ζημιωθέντος, δεν θίγεται ούτε το ουσιαστικό δίκαιο που πρέπει να εφαρμόζεται στην εκάστοτε περίπτωση ούτε το ζήτημα της δικαιοδοσίας.

[...]

(37) Θα πρέπει να προβλεφθεί ότι το κράτος μέλος όπου έχει εκδοθεί η άδεια λειτουργίας της ασφαλιστικής επιχείρησης, απαιτεί από την επιχείρηση να διορίζει αντιπροσώπους για τον διακανονισμό των ζημιών, διαμένοντες ή εγκατεστημένους στα άλλα κράτη μέλη, οι οποίοι θα συγκεντρώνουν όλες τις αναγκαίες πληροφορίες σχετικά με τις αξιώσεις που προκύπτουν από αυτού του είδους τα ατυχήματα και θα λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για τον διακανονισμό των αξιώσεων εξ ονόματος και για λογαριασμό της ασφαλιστικής επιχείρησης, συμπεριλαμβανομένης της καταβολής της σχετικής αποζημίωσης. Οι εν λόγω αντιπρόσωποι θα πρέπει να διαθέτουν επαρκείς εξουσίες να εκπροσωπούν την ασφαλιστική επιχείρηση, έναντι των προσώπων που υφίστανται ζημίες από τα εν λόγω ατυχήματα, αλλά και να την εκπροσωπούν, αν παραστεί ανάγκη, ενώπιον των εθνικών αρχών, συμπεριλαμβανομένων, οσάκις χρειάζεται, των δικαστηρίων, εφόσον αυτό συμβιβάζεται με τους κανόνες του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου περί απονομής δικαιοδοσίας.

[...]

Άρθρο 20

Ειδικές διατάξεις σχετικά με την αποζημίωση ζημιωθέντος κατά την επίσκεψη σε κράτος μέλος εκτός του κράτους μέλους διαμονής του

1. Σκοπός των άρθρων 20 έως 26 είναι να θεσπίσουν ειδικές διατάξεις σχετικές με τους ζημιωθέντες που δικαιούνται αποζημίωση για οιαδήποτε ζημία ή σωματική βλάβη τις οποίες υπέστησαν λόγω ατυχήματος που συνέβη σε κράτος μέλος εκτός του κράτους μέλους διαμονής τους, και οι οποίες προκλήθηκαν από την κυκλοφορία οχημάτων ασφαλισμένων σε ένα κράτος μέλος στο οποίο έχουν τη συνήθη στάθμευσή τους.

Με την επιφύλαξη της νομοθεσίας των τρίτων χωρών σε θέματα αστικής ευθύνης και του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται επίσης στους ζημιωθέντες τους κατοικούντες σε κράτος μέλος, οι οποίοι δικαιούνται αποζημίωση για ζημία ή σωματική βλάβη που υπέστησαν λόγω ατυχήματος που συνέβη σε τρίτη χώρα της οποίας το εθνικό γραφείο ασφαλίσεως έχει προσχωρήσει στο σύστημα της πράσινης κάρτας, εφόσον το ατύχημα αυτό προκλήθηκε από την κυκλοφορία οχήματος που έχει τη συνήθη στάθμευσή του και είναι ασφαλισμένο σε κράτος μέλος.

2. Τα άρθρα 21 και 24 εφαρμόζονται μόνο σε περίπτωση ατυχήματος που προκλήθηκε από την κυκλοφορία οχήματος:

- α) ασφαλισμένου μέσω εγκατάστασης η οποία βρίσκεται σε κράτος μέλος εκτός του κράτους διαμονής του ζημιωθέντος και
- β) έχοντος τη συνήθη στάθμευσή του σε κράτος μέλος εκτός του κράτους διαμονής του ζημιωθέντος.

Άρθρο 21

Αντιπρόσωποι για τον διακανονισμό των ζημιών

1. Κάθε κράτος μέλος λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα ώστε να εξασφαλίσει ότι όλες οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις οι οποίες καλύπτουν τους κινδύνους που κατατάσσονται στον κλάδο 10 του σημείου Α του παραρτήματος της οδηγίας 73/239/ΕΟΚ, εκτός από την ευθύνη του μεταφορέα, διορίζουν, σε κάθε κράτος μέλος, εκτός εκείνου στο οποίο έχουν λάβει την επίσημη άδειά τους, αντιπρόσωπο για τον διακανονισμό των ζημιών.

Ο αντιπρόσωπος για τον διακανονισμό των ζημιών αναλαμβάνει τη διαχείριση και τον διακανονισμό των αξιώσεων που προκύπτουν από ατυχήματα στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 20 παράγραφος 1.

Ο αντιπρόσωπος για τον διακανονισμό των ζημιών έχει τη διαμονή ή εγκατάστασή του στο κράτος μέλος όπου έχει διοριστεί.

Η επιλογή του αντιπροσώπου για τον διακανονισμό των ζημιών επαφίεται στην εκτίμηση της ασφαλιστικής επιχείρησης.

Τα κράτη μέλη δεν μπορούν να περιορίσουν αυτή την ελευθερία επιλογής.

3. Ο αντιπρόσωπος για τον διακανονισμό των ζημιών μπορεί να ενεργεί για λογαριασμό μιας ή περισσότερων ασφαλιστικών επιχειρήσεων.

4. Ο αντιπρόσωπος για τον διακανονισμό των ζημιών συγκεντρώνει, όσον αφορά τις σχετικές αξιώσεις, όλες τις αναγκαίες πληροφορίες για τον διακανονισμό των αξιώσεων και λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για τη διαπραγμάτευση του διακανονισμού των ζημιών.

Ο υποχρεωτικός διορισμός αντιπροσώπου για τον διακανονισμό των ζημιών δεν εμποδίζει το ζημιωθέντα ή την ασφαλιστική επιχείρησή του να στρέφονται απευθείας κατά του υπαιτίου του ατυχήματος ή της ασφαλιστικής επιχείρησής του.

5. Ο αντιπρόσωπος για τον διακανονισμό των ζημιών διαθέτει επαρκείς εξουσίες για να εκπροσωπεί την ασφαλιστική επιχείρηση έναντι των ζημιωθέντων στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 20, παράγραφος 1, και να ικανοποιεί ολοσχερώς τις αξιώσεις τους.

Πρέπει να είναι σε θέση να εξετάσει την υπόθεση στην ή στις επίσημες γλώσσες του κράτους μέλους διαμονής του ζημιωθέντος.

6. Ο διορισμός αντιπροσώπου υπευθύνου για τον διακανονισμό των ζημιών δεν συνιστά αφ' εαυτού άνοιγμα υποκαταστήματος κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο β', της οδηγίας 92/49/ΕΟΚ και ο αντιπρόσωπος που είναι υπεύθυνος για τον διακανονισμό των ζημιών δεν θεωρείται εγκατάσταση κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 88/357/ΕΟΚ και ούτε κατά την έννοια του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001».

B – Εθνικό νομικό πλαίσιο

3. Η οδηγία 2009/103 μεταφέρθηκε στο γερμανικό δίκαιο με τον *Versicherungsaufsichtsgesetz* (στο εξής: VAG). Συγκεκριμένα, ο κανόνας μεταφοράς του άρθρου 21, παράγραφος 5, της οδηγίας στο γερμανικό δίκαιο είναι το άρθρο 7b, παράγραφος 2, του VAG, με το ακόλουθο περιεχόμενο:

«2. Ο αντιπρόσωπος για τον διακανονισμό των ζημιών έχει τη διαμονή ή εγκατάστασή του στο κράτος μέλος όπου έχει διοριστεί. Δύναται να ενεργεί για λογαριασμό μίας ή πλειόνων ασφαλιστικών επιχειρήσεων. Διαθέτει επαρκείς εξουσίες για να εκπροσωπεί την ασφαλιστική επιχείρηση έναντι των ζημιωθέντων και να ικανοποιεί ολοσχερώς τις αξιώσεις τους. Πρέπει να είναι σε θέση να εξετάσει την υπόθεση στην ή στις επίσημες γλώσσες του κράτους μέλους όπου έχει διοριστεί».

4. Οι διατάξεις περί επιδόσεων στο γερμανικό δικονομικό δίκαιο περιέχονται στα άρθρα 166 επ. του *Zivilprozessordnung*. Το άρθρο του 171, περί επιδόσεως δι' αντιπροσώπου, ορίζει τα εξής:

«Η επίδοση μπορεί να απευθύνεται, με τα ίδια έννομα αποτελέσματα, σε υποχρεωτικά διορισμένο αντιπρόσωπο ή στον αντιπροσωπευόμενο. Ο αντιπρόσωπος πρέπει να αποδεικνύει με έγγραφο τη σχετική εντολή.»

II – Τα πραγματικά περιστατικά και η διαδικασία της κύριας δίκης

5. Η Spedition Welter είναι εταιρία με έδρα στη Γερμανία και έχει στην κυριότητά της ένα φορτηγό το οποίο ενεπλάκη σε τροχαίο ατύχημα στις 24 Ιουνίου 2011 στα περίχωρα του Παρισίου. Λόγω της ζημίας που υπέστη, η Spedition Welter άσκησε αγωγή ενώπιον των γερμανικών δικαστηρίων κατά του οδηγού του έτερου εμπλεκόμενου οχήματος, κατοίκου Γαλλίας, ο οποίος είχε συνάψει σύμβαση ασφάλισης αστικής ευθύνης με την ασφαλιστική επιχείρηση *Avanssur SA*, επίσης με έδρα στη Γαλλία.

6. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο επέδωσε το αντίγραφο της αγωγής στην ασφαλιστική επιχείρηση *AXA Versicherungs AG*, αντιπρόσωπο για τον διακανονισμό των ζημιών της *Avanssur SA* στη Γερμανία.

7. Η *AXA Versicherungs AG* επέστρεψε το αντίγραφο της αγωγής, ισχυριζόμενη ότι δεν είχε διοριστεί ρητώς ως αντίκλητος της εναγομένης.

8. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο έκρινε απαράδεκτη την αγωγή λόγω σοβαρού τυπικού ελαττώματος, διότι δεν είχε επιδοθεί νομοτύπως στην εναγομένη. Κατά το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, το δικόγραφο έπρεπε να είχε επιδοθεί κατευθείαν στην *Avanssur SA*, δυνάμει των ισχυόντων κανόνων περί δικαστικής συνεργασίας και συγκεκριμένα του κανονισμού (ΕΚ) 1393/2007 περί επιδόσεως και κοινοποιήσεως στα κράτη μέλη δικαστικών και εξωδίκων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις⁴.

9. Η ενάγουσα προσέβαλε την ως άνω απόφαση με έφεση ενώπιον του *Landgericht Saarbrücken*, επικαλούμενη ευθέως το άρθρο 21, παράγραφος 5, της οδηγίας 2009/103. Η ενάγουσα θεωρεί ότι, δυνάμει της εν λόγω διατάξεως, η αντιπρόσωπος καθίσταται αντίκλητος εκ του νόμου και έχει την εξουσία αντικλήτου στο πλαίσιο διαφοράς αστικής ευθύνης που προκύπτει από την κυκλοφορία αυτοκινήτων οχημάτων.

10. Λόγω των αμφιβολιών που ανέκυψαν από τον ισχυρισμό της ενάγουσας, το *Landgericht Saarbrücken* διέταξε την αναστολή της διαδικασίας και την υποβολή στο Δικαστήριο της κρινομένης αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως.

4 — Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2007 (ΕΕ L 324, σ. 79).

III – Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως ενώπιον του Δικαστηρίου

11. Στις 26 Ιουνίου 2012 καταχωρίστηκε στο πρωτόκολλο του Δικαστηρίου η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως του Landgericht Saarbrücken, με τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 21, παράγραφος 5, της οδηγίας 2009/103/EK [...] την έννοια ότι ο αντιπρόσωπος για τον διακανονισμό των ζημιών διαθέτει επίσης την εξουσία αντικλήτου της ασφαλιστικής επιχειρήσεως, με αποτέλεσμα, στην αγωγή αποζημιώσεως λόγω ατυχήματος που ασκεί ο ζημιωθείς κατά της ασφαλιστικής επιχειρήσεως, η επίδοση που γίνεται προς τον προαναφερθέντα αντιπρόσωπο για τον διακανονισμό των ζημιών να λογίζεται ως δικαστική επίδοση προς την ασφαλιστική επιχείρηση;

Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο ερώτημα:

2) Έχει το άρθρο 21, παράγραφος 5, της οδηγίας 2009/103 άμεσο αποτέλεσμα υπό την έννοια ότι ο παθών μπορεί να επικαλεσθεί τη διάταξη αυτή ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, με συνέπεια το εθνικό δικαστήριο να οφείλει να δεχθεί ότι η επίδοση προς την ασφαλιστική επιχείρηση διενεργήθηκε εγκύρως, στην περίπτωση κατά την οποία η επίδοση έγινε στον αντιπρόσωπο για τον διακανονισμό των ζημιών υπό την ιδιότητά του «ως αντιπροσώπου» της ασφαλιστικής επιχειρήσεως, χωρίς όμως αυτός να έχει διοριστεί αντίκλητος βάσει δικαιοπραξίας ή να πρόκειται για περίπτωση ως προς την οποία το εθνικό δίκαιο προβλέπει τον διορισμό αντικλήτου εκ του νόμου, έστω και αν η επίδοση πληροί κατά τα λοιπά όλες τις προϋποθέσεις που τάσσει το εθνικό δίκαιο;»

12. Γραπτές παρατηρήσεις υπέβαλαν η Avanssur SA, η Δημοκρατία της Αυστρίας, η Πορτογαλική Δημοκρατία και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

IV – Ανάλυση

A – Το πρώτο προδικαστικό ερώτημα

13. Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το Landgericht Saarbrücken ζητεί να μάθει αν το άρθρο 21, παράγραφος 5, της οδηγίας 2009/103 παρέχει στους «αντιπροσώπους για τον διακανονισμό των ζημιών» εξουσία αντικλήτου, έτσι ώστε η επίδοση προς αυτούς, στο πλαίσιο αστικής δίκης, να λογίζεται ως δικαστική επίδοση προς την ασφαλιστική επιχείρηση.

14. Οι παρεμβαίνουσες στη δίκη υποστηρίζουν διαφορετικές απόψεις. Αφενός, η Δημοκρατία της Αυστρίας και η Επιτροπή υποστηρίζουν ότι το εν λόγω άρθρο 21, παράγραφος 5, της οδηγίας 2009/103 εξασφαλίζει εξουσία αντικλήτου τόσο για τις διοικητικές όσο και για τις ένδικες διαδικασίες. Αντιθέτως, η Avanssur SA και η Δημοκρατία της Αυστρίας ισχυρίζονται ότι η διάταξη δεν κάνει καμιά αναφορά στις ένδικες διαδικασίες, με αποτέλεσμα να αποκλείεται κάθε εξουσία αντικλήτου προς τον σκοπό αυτόν σε περιπτώσεις όπως η κρινόμενη.

15. Προτού προβώ στην ερμηνεία του ως άνω άρθρου 21, παράγραφος 5, της οδηγίας 2009/103, θεωρώ απαραίτητες ορισμένες προκαταρκτικές παρατηρήσεις.

16. Κατ' αρχάς, η διαφορά ενώπιον των γερμανικών δικαστηρίων εκδικάζεται ενώπιον δικαστηρίου με διεθνή δικαιοδοσία. Ούτε οι διάδικοι ούτε τα γερμανικά δικαστήρια που αποφάνθηκαν μέχρι σήμερα αμφισβήτησαν τη διεθνή δικαιοδοσία των τελευταίων να αποφανθούν επί της διαφοράς. Όπως θα αποδείξω στη συνέχεια, το ζήτημα αυτό είναι σημαντικό, διότι απαλλάσσει από διάφορα προβλήματα

που θα μπορούσε να προκαλέσει η διατύπωση του άρθρου 21, παράγραφος 5, της οδηγίας 2009/103. Πρόκειται, επομένως, για διαφορά η οποία αναφέρεται αποκλειστικά στην έκταση της εξουσίας αντικλήτου, χωρίς το ζήτημα αυτό να θίγει σε καμιά περίπτωση τη διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων ενώπιον των οποίων εκδικάζεται η διαφορά.

17. Είναι, επίσης, σκόπιμο να επισημανθεί ένα εξίσου σημαντικό ζήτημα. Η αμφισβητούμενη εξουσία είναι η εξουσία αντικλήτου συγκεκριμένα όσον αφορά δικόγραφα, όπως είναι το εισαγωγικό δικόγραφο της αγωγής. Η εξουσία αντικλήτου που απονέμει η Spedition Welter στην AXA Versicherungs AG δεν αφορά την άμυνα σε δίκη, ούτε τη γενική εκπροσώπηση της εναγομένης ενώπιον των γερμανικών δικαστηρίων. Η εν λόγω εκπροσώπηση, η οποία, κατά τη Spedition Welter, απορρέει από το άρθρο 21, παράγραφος 5, της οδηγίας 2009/103, περιορίζεται στην παραλαβή δικογράφων και δεν επηρεάζει καθόλου την ιδιότητα της Avanssur SA ως εναγομένης, ούτε τους όρους υπό τους οποίους θα προβάλλει την άμυνά της. Η εξουσία αντικλήτου έχει το πλεονέκτημα ότι απαλλάσσει τον ενάγοντα από την υποχρέωση διεθνούς επίδοσεως ή, όπως εν προκειμένω, από μια επίδοση κατά τις διαδικασίες του κανονισμού 1393/2007, οι οποίες, όπως επισημάνθηκε στον φάκελο, συνεπάγονται έξοδα μεταφράσεως τα οποία αποφεύγονται με την επίδοση στον αντιπρόσωπο.

18. Ως εκ τούτου, το ζήτημα που μας ενδιαφέρει εν προκειμένω είναι ορισμένο και πολύ συγκεκριμένο. Καλούμαστε, κατ' ουσίαν, να διευκρινίσουμε αν ένας «αντιπρόσωπος για τον διακανονισμό των ζημιών», κατά την έννοια της οδηγίας 2009/103, έχει εξουσία αντικλήτου και, συγκεκριμένα, εξουσία παραλαβής του εισαγωγικού δικογράφου μιας αγωγής.

19. Κατόπιν τούτου, θα εξετάσω το ιστορικό της θεσπίσεως του άρθρου 21, παράγραφος 5, της οδηγίας 2009/103 και θα συνεχίσω με μια τελεολογική και συστηματική ερμηνεία της εν λόγω διατάξεως.

1. Ιστορικό της θεσπίσεως του άρθρου 21, παράγραφος 5, της οδηγίας 2009/103

20. Όπως προαναφέρθηκε, η οδηγία 2009/103 κατήργησε την οδηγία 2000/26, η οποία με τη σειρά της είχε τροποποιήσει σε μεγάλο βαθμό τις οδηγίες 73/239/ΕΟΚ και 88/357/ΕΟΚ⁵. Το άρθρο 21, παράγραφος 5, της οδηγίας 2009/103 έλκει την καταγωγή του από το άρθρο 4 της οδηγίας 2000/26. Η τελευταία αυτή διάταξη, η οποία θεσπίστηκε το 2000, αποτέλεσε μία από τις πολλές βελτιώσεις του εναρμονισμένου καθεστώτος ασφαλίσεως αστικής ευθύνης που προκύπτει από την κυκλοφορία οχημάτων.

5 — Πρώτη οδηγία 73/239/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 24ης Ιουλίου 1973, περί συντονισμού των νομοθετικών κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την ανάληψη δραστηριότητας πρωτασφαλίσεως, εκτός της ασφαλίσεως ζωής, και την άσκηση αυτής (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/001, σ. 143) και δεύτερη οδηγία 88/357/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Ιουνίου 1988, για το συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με την πρωτασφάλιση, εκτός της ασφάλειας ζωής, και τη θέσπιση των διατάξεων που σκοπό έχουν να διευκολύνουν την πραγματική άσκηση της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών καθώς και για την τροποποίηση της οδηγίας 73/239/ΕΟΚ (ΕΕ L 172, σ. 1).

21. Η Επιτροπή υποστήριζε πάντοτε την άποψη ότι ο αντιπρόσωπος για τον διακανονισμό των ζημιών διαθέτει εξουσία αντικλήτου όσον αφορά δικόγραφα προερχόμενα από δικαστήριο ενώπιον του οποίου κρίνεται η αστική ευθύνη του ασφαλιστή και η άποψη αυτή αποτυπώνεται στην πρόταση οδηγίας της 10ης Οκτωβρίου 1997⁶, η οποία περιελάμβανε μια διάταξη που θα εξελισσόταν στο νυν άρθρο 4 και που όριζε τα εξής:

«Ο αντιπρόσωπος που είναι υπεύθυνος για τον διακανονισμό των ζημιών διαθέτει επαρκείς εξουσίες για να εκπροσωπεί την επιχείρηση έναντι των ζημιωθέντων οι οποίοι μπορούν να ασκήσουν αξιώσεις αποζημίωσης, περιλαμβανομένης της ολοσχερούς ικανοποίησης των αξιώσεων αυτών, και να την αντιπροσωπεύει *ή, εν ανάγκη, να μεριμνά για την αντιπροσώπευσή της ενώπιον των δικαστηρίων, όσον αφορά τις αξιώσεις αυτές*, εφόσον αυτό συμβιβάζεται με τη σύμβαση των Βρυξελλών της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, και ενώπιον των αρχών του κράτους μέλους στο οποίο αντιπροσωπεύει τον ασφαλιστή.»⁷

22. Στην αιτιολογική έκθεση της προτάσεως, η Επιτροπή επισήμανε ότι η εν λόγω διάταξη είχε ως αντικείμενο τον καθορισμό των συνεπειών που έχουν οι πράξεις του αντιπροσώπου για τον ζημιωθέντα⁸. Δεδομένου ότι ο αντιπρόσωπος έχει εξουσία νομικής εκπροσώπησης της ασφαλιστικής επιχείρησης κατά την εκκαθάριση των απαιτήσεων, οι ενέργειές του δεσμεύουν την ασφαλιστική επιχείρηση έναντι του ζημιωθέντος. Στη συνέχεια, η Επιτροπή προσέθεσε τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία δεν αναγνωρίζει δικαιοδοσία στα δικαστήρια της χώρας διαμονής του ζημιωθέντος, καθώς μια τέτοια λύση δεν θα ήταν ενδεδειγμένη στις υποθέσεις που πρέπει να επιλυθούν σύμφωνα με δίκαιο διαφορετικό από εκείνο του δικάζοντος δικαστή, δηλαδή σύμφωνα με τους κανόνες του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου του δικαστηρίου στο οποίο φέρεται η υπόθεση. Για τον λόγο αυτόν, το γεγονός ότι ο αντιπρόσωπος έχει εξουσία εκπροσώπησης της ασφαλιστικής επιχείρησης «ενώπιον των δικαστηρίων» έχει πρακτικά περιορισμένη σημασία στο πλαίσιο της παρούσας οδηγίας.»⁹

23. Πρέπει να επισημανθεί, επίσης, ότι η Επιτροπή επέμεινε ότι η διαδικαστική παράμετρος της νομικής εκπροσώπησης επ' ουδενί έπρεπε να επηρεάζει τους κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας. Για τον λόγο αυτόν, η Επιτροπή επισήμανε (και αυτό είναι σημαντικό για την κρινόμενη υπόθεση) ότι η δικαστική εκπροσώπηση έχει μικρή ή, όπως αναφέρεται στο κείμενο, «πρακτικά περιορισμένη σημασία». Η Επιτροπή εννοεί εν προκειμένω ότι η δικαστική εκπροσώπηση περιορίζεται ακριβώς στην εκπροσώπηση για τους σκοπούς ορισμένων σταδίων της δίκης και ότι κύριο πλεονέκτημά της είναι η διευκόλυνση της διαδικασίας επιδίωξης, χωρίς ωστόσο να επηρεάζονται οι κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας.

24. Κατά τη δεύτερη ανάγνωση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η διάταξη υπέστη τροποποίηση. Η αναφορά του άρθρου 3, παράγραφος 5, στις «εθνικές αρχές» μεταφέρθηκε στην αιτιολογική έκθεση. Η συμφωνία στην οποία κατέληξαν η Επιτροπή, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποτυπώνεται σε μια από τις γνωμοδοτήσεις της Επιτροπής, στην οποία η τελευταία δέχεται, προκειμένου να αποφύγει οποιαδήποτε πιθανή τροποποίηση των κανόνων του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, να αποσύρει από τα άρθρα της οδηγίας την αναφορά στα δικαστήρια. Παρά ταύτα, τα θεσμικά όργανα συμφώνησαν να διατηρήσουν την περιλαμβανόμενη στην αιτιολογική έκθεση

6 — Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την ασφάλιση αστικής ευθύνης που προκύπτει από την κυκλοφορία αυτοκινήτων οχημάτων και για την τροποποίηση των οδηγιών 73/239/ΕΟΚ και 92/49/ΕΟΚ (Τέταρτη οδηγία ασφάλισης αυτοκινήτων), Βρυξέλλες, 10 Οκτωβρίου 1997 [COM(97) 510 τελικό, 97/0264 (COD)].

7 — Η υπογράμμιση δική μου.

8 — Πρόταση της τέταρτης οδηγίας, προπαρατεθείσα στην υποσημείωση 5, σ. 6 έως 9.

9 — Όπ.π., σ. 8.

αναφορά στα δικαστήρια με σκοπό ακριβώς να εξασφαλίσουν τουλάχιστον έναν «περιορισμένο» βαθμό εκπροσωπήσεως, όπως είχε υποστηρίξει η Επιτροπή κατά την έναρξη της νομοθετικής διαδικασίας¹⁰. Η συμφωνία αυτή αποτυπώθηκε στο τελικό κείμενο της οδηγίας 2000/26 και διατηρήθηκε και στο μεταγενέστερο κείμενο της οδηγίας 2009/103.

25. Εν τέλει, από το ιστορικό της θεσπίσεως της οδηγίας 2009/103 προκύπτει ότι βούληση του νομοθέτη ήταν η εξουσία εκπροσωπήσεως την οποία ασκεί μια ασφαλιστική επιχείρηση στη χώρα του ζημιωθέντος να περιλαμβάνει την εξουσία αντικλήτου, έστω και σε περιορισμένο βαθμό. Επίσης, έχοντας επίγνωση των συνεπειών που θα μπορούσε να έχει η εξουσία αυτή του αντιπροσώπου στον κανόνα της δικαιοδοσίας του τόπου διαμονής του εναγομένου, ο οποίος αποτελεί δικονομική εγγύηση υπέρ του τελευταίου, η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μερίμνησαν από την αρχή της διαδικασίας ώστε η εξουσία αντικλήτου να μην προκαλέσει με κανέναν τρόπο μεταβολή των γενικών ή ειδικών κανόνων του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου που έχουν εφαρμογή στις διασυνοριακές διαφορές αστικής ευθύνης οι οποίες προκύπτουν από την κυκλοφορία οχημάτων.

26. Βεβαίως, η επιρροή της εξουσίας εκπροσωπήσεως έπρεπε, σε κάθε περίπτωση, όπως προκύπτει από τις προπαρασκευαστικές εργασίες, να είναι «περιορισμένη». Συνάγεται ευλόγως το συμπέρασμα ότι μια τέτοια «περιορισμένη» επιρροή περιλαμβάνει, τουλάχιστον, την εξουσία παραλαβής δικογράφων για λογαριασμό του εναγομένου, όταν ο ενάγων κινεί την ένδικη διαδικασία ενώπιον των δικαστηρίων της χώρας διαμονής του. Υπ' αυτές τις συνθήκες, η επίδοση της αγωγής στον αντιπρόσωπο απλώς θεμελιώνει και τυπικά την έννομη σχέση μεταξύ των διαδίκων. Αν η διαφορά εκδικαστεί ενώπιον των δικαστηρίων του τόπου κατοικίας του ενάγοντος, ο εναγόμενος θα χρειαστεί δικηγόρο από τη χώρα του ενάγοντος. Τα δικόγραφα που θα ακολουθήσουν θα επιδίδονται στη γλώσσα του ενάγοντος, διότι αυτή θα είναι και η γλώσσα του δικηγόρου του εναγομένου. Εν τέλει, η επιρροή που έχει η εξουσία εκπροσωπήσεως του άρθρου 21, παράγραφος 5, της οδηγίας 2009/103 ενώπιον των δικαστηρίων είναι περιορισμένη, όπως απαιτεί και η ratio της διατάξεως αυτής.

2. Συστηματική ερμηνεία του άρθρου 21, παράγραφος 5, της οδηγίας 2009/103

27. Όπως εξέθεσα ανωτέρω, σκοπός του άρθρου 21, παράγραφος 5, της οδηγίας 2009/103 ήταν να περιλάβει στις αναφερόμενες σε αυτό «επαρκείς εξουσίες» του αντιπροσώπου τις εξουσίες εκπροσωπήσεως ενώπιον τόσο των ζημιωθέντων όσο και των δημοσίων αρχών, συμπεριλαμβανομένων των δικαστικών αρχών, έστω και για «περιορισμένες» ενέργειες. Η επιβεβαίωση της σχετικής νομοθετικής βουλήσεως παρέχεται στην αιτιολογική σκέψη 37 της οδηγίας, στην οποία αναφέρεται κατηγορηματικώς ότι οι επαρκείς εξουσίες περιλαμβάνουν την εκπροσώπηση «ενώπιον των εθνικών αρχών, συμπεριλαμβανομένων, οσάκις χρειάζεται, των δικαστηρίων»¹¹.

28. Επίσης, η παράγραφος 5 του άρθρου 21 περιλαμβάνει δεύτερο εδάφιο, στο οποίο ορίζεται ότι ο αντιπρόσωπος «πρέπει να είναι σε θέση να εξετάσει την υπόθεση στην ή στις επίσημες γλώσσες του κράτους μέλους διαμονής του ζημιωθέντος». Αν οι διατάξεις που σχολιάστηκαν ανωτέρω επιβεβαιώνουν ότι η εκπροσώπηση παράγει πλήρη αποτελέσματα ενώπιον των δικαστικών αρχών, η τελευταία αυτή διάταξη επιβεβαιώνει ότι η εν λόγω εκπροσώπηση περιλαμβάνει και τις διαδικασίες διά των οποίων ο ζημιωθείς μπορεί να απευθυνθεί στον αντιπρόσωπο στη γλώσσα του. Όπως εκτέθηκε στο σημείο 17 των παρουσών προτάσεων, ο λόγος για τον οποίον η Spedition Welter ζητεί από το δικαστήριο να επιδώσει το δικόγραφο της αγωγής στην αντιπρόσωπο της Avanssur SA στη

10 — Στη γνωμοδότηση της Επιτροπής επί των τροπολογιών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην κοινή θέση του Συμβουλίου σχετικά με την πρόταση οδηγίας, Βρυξέλλες, 22 Φεβρουαρίου 2000 [COM(2000) 94 τελικό, 1997/0264(COD)], σ. 4, η Επιτροπή επισήμανε τη σημασία του να διατηρηθεί η παραπομπή στα δικαστήρια, η οποία «αποκλείει την ερμηνεία της διάταξης ως παρέχουσας στον αντιπρόσωπο για τον διακανονισμό εξουσίες εκπροσώπησης μόνον ενώπιον διοικητικών οργάνων και όχι ενώπιον δικαστηρίων. Η αναφορά στο ιδιωτικό διεθνές δίκαιο είναι αναγκαία για να αποκλεισθεί κάθε σύγκρουση με τους κανόνες του εθνικού δικαίου».

11 — Η υπογράμμιση δική μου.

Γερμανία είναι ακριβώς για να αποφύγει τα έξοδα μεταφράσεως που απαιτούνται από τον κανονισμό 1393/2007. Η αιτιολογική σκέψη 34 της οδηγίας 2009/103 επιμένει στο σημείο αυτό, επισημαίνοντας τη σημασία της δυνατότητας να διευθετούνται οι αξιώσεις των ζημιωθέντων «με οικείες [σε αυτούς] διαδικασίες».

29. Πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι η αναγνώριση της εξουσίας αντικλήτου όσον αφορά δικόγραφα δεν επηρεάζει τους εφαρμοστέους στην υπόθεση κανόνες ιδιωτικού διεθνούς δικαίου. Η επιφύλαξη αυτή είναι σημαντική, καθώς υπενθυμίζεται ότι, παρά το γεγονός ότι η αντιπροσώπευση για τον διακανονισμό των ζημιών συνεπάγεται εκπροσώπηση ενώπιον των δικαστικών αρχών, τα θεσμικά όργανα είχαν την προνοητικότητα να μη θεσπίσουν κανόνες που να θίγουν την ευαίσθητη ισορροπία των διατάξεων περί διεθνούς δικαιοδοσίας και του εφαρμοστέου νόμου στις περιπτώσεις αγωγών αποζημιώσεως από οδικά ατυχήματα διασυνοριακού χαρακτήρα. Μνεία της σχετικής μέριμνας γίνεται επανειλημμένως στις αιτιολογικές σκέψεις 35, 36 *in fine* και 38 της οδηγίας 2009/103.

30. Τα ως άνω επιχειρήματα δεν αναιρούνται από τον ισχυρισμό της Avanssur SA και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας ότι η απουσία ρητής αναφοράς στην εξουσία αντικλήτου όσον αφορά δικόγραφα επιβεβαιώνει τη βούληση του νομοθέτη να αποκλείσει αυτό το είδος εκπροσώπησης. Όπως εκτέθηκε στα σημεία 20 έως 24 των παρουσών προτάσεων, η βούληση του νομοθέτη ήταν ακριβώς να συμπεριληφθεί αυτό το είδος εκπροσώπησης, έστω και σε περιορισμένο βαθμό, ενώ η διάρθρωση της οδηγίας 2009/103 συνηγορεί επίσης υπέρ αυτής της ερμηνείας. Ωστόσο, η Επιτροπή προβάλλει και ένα επιπλέον καίριο επιχείρημα, το οποίο αποδυναμώνει τον ισχυρισμό της Avanssur και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας.

31. Όπως προεκτέθηκε, το άρθρο 22 αναφέρεται σε μια διαδικασία αποζημιώσεως με την οποία ο ζημιωθείς μπορεί να απευθυνθεί απευθείας στον αντιπρόσωπο της ασφαλιστικής επιχειρήσεως στη χώρα διαμονής του, έχοντας επιπλέον τη δυνατότητα να διαβιβάσει την αίτηση αποζημιώσεως στη γλώσσα του. Ομοίως, το άρθρο 18 της οδηγίας 2009/103 απαιτεί από τα κράτη μέλη να προβλέπουν μέτρα ώστε οι ζημιωθέντες σε ατυχήματα που έχουν προκληθεί από ασφαλισμένο όχημα «να έχουν δικαίωμα απευθείας αγωγής κατά της ασφαλιστικής επιχείρησης που καλύπτει την αστική ευθύνη του υπευθύνου». Τέτοια μέτρα θέσπισε και η Γερμανία, όπως υπενθυμίζει το αιτούν δικαστήριο, αναφερόμενο στη διεθνή δικαιοδοσία των γερμανικών δικαστηρίων στην κρινόμενη υπόθεση¹².

32. Είναι, αν μη τι άλλο, παράδοξο, μετά την ολοκλήρωση των ως άνω διαδικασιών απευθείας προς τον αντιπρόσωπο και την άσκηση ευθείας αγωγής κατά της ασφαλιστικής επιχειρήσεως, να μην μπορεί η επίδοση δικογράφων να διενεργηθεί προς τον αντιπρόσωπο, αποστολή του οποίου, σύμφωνα με τους σκοπούς της οδηγίας 2009/103, είναι να διευκολύνει τον ζημιωθέντα στη διαβίβαση της αιτήσεως αποζημιώσεως και, αν χρειαστεί, και στην άσκηση αγωγής αποζημιώσεως.

33. Συνεπώς, και κατόπιν των ως άνω επιχειρημάτων, θεωρώ ότι το άρθρο 21, παράγραφος 5, της οδηγίας 2009/103, δεδομένου του ιστορικού και συστημικού του πλαισίου, έχει την έννοια ότι περιλαμβάνει στις αναφερόμενες σε αυτό «επαρκείς εξουσίες» του αντιπροσώπου για τον διακανονισμό των ζημιών την εξουσία αντικλήτου όσον αφορά δικόγραφα, όπως το δικόγραφο αγωγής την οποία άσκησε ο ζημιωθείς ενώπιον δικαστηρίου με διεθνή δικαιοδοσία για την επίλυση της διαφοράς.

12 — Το αιτούν δικαστήριο παραπέμπει, στο σημείο αυτό, στις διατάξεις των άρθρων 68 και 72 έως 74 του ΖΠΟ.

B – Το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα

34. Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να μάθει αν το άρθρο 21, παράγραφος 5, της οδηγίας 2009/103 έχει άμεσο αποτέλεσμα υπό την έννοια ότι ο ζημιωθής μπορεί να το επικαλεσθεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, με συνέπεια το εθνικό δικαστήριο να οφείλει να δεχθεί ότι η επίδοση προς την ασφαλιστική επιχείρηση διενεργήθηκε εγκύρως αν έγινε στον αντιπρόσωπο για τον διακανονισμό των ζημιών υπό την ιδιότητά του «ως αντιπροσώπου» της ασφαλιστικής επιχείρησης.

35. Όπως είναι γνωστό, η αναγνώριση του άμεσου αποτελέσματος ενός κανόνα δικαίου της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων των οδηγιών, δεν αποτελεί προαπαιτούμενο για την εφαρμογή τους. Ένας κανόνας δικαίου της Ένωσης μπορεί να είναι εφαρμοστέος χωρίς να χαρακτηρίζεται απαραίτητως ως κανόνας άμεσου αποτελέσματος¹³. Το άμεσο αποτέλεσμα συνίσταται στην ικανότητα του κανόνα δικαίου της Ένωσης να επιλύει αυτοτελώς μια υπόθεση, χωρίς την απαραίτητη μεσολάβηση άλλων κανόνων των κρατών μελών ή της Ένωσης¹⁴. Ωστόσο, ακόμη και όταν ένας κανόνας της Ένωσης στερείται άμεσου αποτελέσματος μπορεί πάντοτε να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην επίλυση της διαφοράς και να αποδεικνύεται χρήσιμος στο δικαστήριο που επιλαμβάνεται της υποθέσεως. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, ο κανόνας της Ένωσης, μολονότι δεν έχει άμεσο αποτέλεσμα, είναι πάντως «εφαρμοστέος» κατά την ως άνω έννοια.

36. Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα του ότι η δυνατότητα εφαρμογής ενός κανόνα δικαίου της Ένωσης δεν ταυτίζεται με το άμεσο αποτέλεσμα του παρέχεται από την καλούμενη υποχρέωση σύμφωνης ερμηνείας. Ένας κανόνας δικαίου της Ένωσης ο οποίος στερείται άμεσου αποτελέσματος, όπως, για παράδειγμα, μια οδηγία που δεν έχει μεταφερθεί στην εθνική έννομη τάξη και παράγει αποτελέσματα μεταξύ ιδιωτών, μπορεί να έχει εφαρμογή στην υπόθεση, καθόσον το εθνικό δικαστήριο υποχρεούται σε κάθε περίπτωση να ερμηνεύει το εθνικό δίκαιο υπό το πρίσμα της οδηγίας αυτής. Η οδηγία έχει εφαρμογή και το δικαστήριο υποχρεούται να την εφαρμόσει για την επίλυση της διαφοράς, ανεξαρτήτως του αν η εφαρμογή αυτή, λόγω ελλείψεως άμεσου αποτελέσματος, περιορίζεται μόνο στον σκοπό της ερμηνείας και πάντοτε στο μέτρο που δεν την απαγορεύει ρητώς το εθνικό δίκαιο. Τέτοια ακριβώς είναι η περίπτωση που μας απασχολεί εν προκειμένω και για τον λόγο αυτόν η απάντηση προς το αιτούν δικαστήριο απαιτεί καταρχάς εξέταση της δυνατότητας ερμηνείας του γερμανικού δικαίου σύμφωνα με την οδηγία 2009/103. Αν η απάντηση είναι θετική, δεν θα είναι αναγκαίο να εξεταστεί αν το άρθρο 21, παράγραφος 5, της ως άνω οδηγίας έχει άμεσο αποτέλεσμα.

37. Η Επιτροπή υποστήριξε τη δυνατότητα ερμηνείας του γερμανικού δικαίου υπό το πρίσμα του άρθρου 21, παράγραφος 5, της οδηγίας 2009/103. Κατά την άποψή της, το γερμανικό δίκαιο, στο άρθρο 7b, παράγραφος 2, του VAG, αντιγράφει επί λέξει το περιεχόμενο του άρθρου 21, παράγραφος 5, της οδηγίας 2009/103. Συνεπώς, αν η διάταξη αυτή της οδηγίας 2009/103 ερμηνευθεί, όπως πρότεινα ανωτέρω, υπό την έννοια ότι αναγνωρίζει στον αντιπρόσωπο εξουσία αντικλήτου, το άρθρο 7b, παράγραφος 2, του VAG δεν μπορεί να τύχει διαφορετικής ερμηνείας.

38. Συμφωνώ με το κριτήριο της Επιτροπής. Πράγματι, από τη στιγμή που το Δικαστήριο θα επιβεβαιώσει την ερμηνεία μιας διατάξεως του δικαίου της Ένωσης, οι εθνικοί κανόνες για την άμεση μεταφορά και την αυστηρή αναπαραγωγή της εν λόγω διατάξεως στην εσωτερική έννομη τάξη πρέπει να ερμηνευθούν υπό την ίδια έννοια. Σε περιπτώσεις όπως η επίδικη, στην οποία ο εθνικός κανόνας μεταφοράς έχει την ίδια διατύπωση με τον κανόνα της Ένωσης, είναι προφανές ότι οι δύο αυτοί

13 — Επί του σημείου αυτού, βλ. Lenaerts, K. και Corthaut, T., «Of birds and hedges: the role of primacy in invoking norms of EU law», *European Law Review*, 31, τεύχος 3, 2006.

14 — Βλ. αντί άλλων αποφάσεις της 5ης Φεβρουαρίου 1963, 26/62, Van Gend & Loos (Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 861), της 3ης Απριλίου 1968, 28/67, Molkerei-Zentrale Westfalen κατά Lippe (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 715), της 4ης Δεκεμβρίου 1974, 41/74, Van Duyn (Συλλογή τόμος 1974, σ. 537, σκέψη 7), και της 9ης Φεβρουαρίου 1982, 12/81, Garland (Συλλογή 1982, σ. 359, σκέψεις 14 και 15).

κανόνες μπορούν να έχουν μόνο μία κοινή ερμηνεία. Στην περίπτωση αυτή, και με την επιφύλαξη ότι τη σχετική απόφαση νομιμοποιείται να λάβει μόνο το αιτούν δικαστήριο, θεωρώ ότι το άρθρο 7b, παράγραφος 2, του VAG πρέπει να ερμηνευθεί υπό την ίδια έννοια με το ευρωπαϊκό του πρότυπο, εν προκειμένω το άρθρο 21, παράγραφος 5, της οδηγίας 2009/103, με το οποίο συνδέεται στενά.

39. Επίσης, μπορεί κατά κάποιον τρόπο να υποστηριχθεί ότι ο ΖΡΟ απορρίπτει κατηγορηματικά την εξουσία αντικλήτου όσον αφορά τις επιδόσεις. Τα άρθρα 170 και 171 αναφέρονται ρητώς στη δυνατότητα διενέργειας της επιδόσεως δι' αντιπροσώπου. Μολονότι το άρθρο 170 περιορίζει τη δυνατότητα αυτή σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, το άρθρο 171 την προβλέπει γενικώς στις περιπτώσεις εκείνες στις οποίες ο αντιπροσωπευόμενος έχει ορίσει αντιπρόσωπο με προηγούμενη συμφωνία. Επιβάλλεται η υπενθύμιση ότι το άρθρο 21, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/103 απαιτεί από τα κράτη μέλη να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις να διορίσουν αντιπροσώπους σε όλα τα κράτη μέλη. Η αντιπροσώπηση αυτή λαμβάνει, προφανώς, τυπική μορφή με συμφωνίες μεταξύ ασφαλιστικών επιχειρήσεων. Ως εκ τούτου, αν η οδηγία 2009/103 εξασφαλίζει την εξουσία αντικλήτου για επιδόσεις, οι συμφωνίες μεταξύ αντιπροσώπου και αντιπροσωπευομένου θα μπορούσαν να αποτελούν δηλώσεις βουλήσεως με τις οποίες αναγνωρίζεται *in concreto* η σχετική εξουσία εκπροσώπησης η οποία έχει εκ των προτέρων εξασφαλισθεί διά της οδηγίας.

40. Είναι προφανές ότι στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να ερμηνεύσει την εθνική του διάταξη σύμφωνα με το άρθρο 21, παράγραφος 5, της οδηγίας 2009/103. Το δικαστήριο υποχρεούται να επιτελέσει το έργο αυτό «διά της εφαρμογής μεθόδων ερμηνείας αναγνωρισμένων από [το εθνικό δίκαιο], προκειμένου να επιτύχει το αποτέλεσμα το οποίο επιδιώκει η οδηγία», όπως είχε την ευκαιρία να κρίνει το Δικαστήριο¹⁵. Στον βαθμό που υφίσταται η δυνατότητα αυτή, όπως φαίνεται να ισχύει εν προκειμένω, παρέλκει η κρίση επί του άμεσου αποτελέσματος της εν λόγω διατάξεως.

41. Αντιθέτως, και προτού ολοκληρωθεί η εξέταση του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος, επιβάλλεται να εξεταστεί αν ισχύει κάποια από τις δύο αποδεκτές από τη νομολογία του Δικαστηρίου εξαιρέσεις από την υποχρέωση σύμφωνης ερμηνείας.

42. Κατ' αρχάς, η υποχρέωση του εθνικού δικαστηρίου να χρησιμοποιεί ως σημείο αναφοράς το περιεχόμενο μιας οδηγίας κατά την ερμηνεία και εφαρμογή των σχετικών κανόνων του εθνικού του δικαίου δεν μπορεί να αποτελέσει τη βάση για μια *contra legem* ερμηνεία του εθνικού δικαίου¹⁶. Εντούτοις, ο περιορισμός αυτός ισχύει μόνον όταν η αντίφαση μεταξύ κανόνων είναι αδιαμφισβήτητη, πράγμα που δεν συμβαίνει στην κρινόμενη υπόθεση. Το άρθρο 171 του ΖΡΟ προβλέπει, με την επιφύλαξη της σχετικής επιβεβαιώσεως του αιτούντος δικαστηρίου, την εξουσία αντικλήτου με γενικούς όρους, χωρίς να αποκλείει ρητώς περιπτώσεις όπως η κρινόμενη. Σε αυτό προστίθενται τα οριζόμενα από το ως άνω άρθρο 7b, παράγραφος 2, του VAG, του οποίου η ερμηνεία σε συνδυασμό με το άρθρο 171 του ΖΡΟ δεν φαίνεται να οδηγεί σε δυσεπίλυτη σύγκρουση μεταξύ εθνικών κανόνων και κανόνων της Ένωσης.

43. Δεύτερον, στην υποχρέωση του εθνικού δικαστή να αναφέρεται στο περιεχόμενο μιας οδηγίας, όταν ερμηνεύει και εφαρμόζει τους σχετικούς κανόνες του εθνικού του δικαίου, θέτουν ορισμένα όρια οι γενικές αρχές του δικαίου και ιδίως η αρχή της ασφάλειας δικαίου και η αρχή της μη αναδρομικότητας¹⁷.

15 — Απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2004, C-397/01 έως C-403/01, Pfeiffer κ.λπ. (Συλλογή 2004, σ. I-8835, σκέψη 116).

16 — Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 15ης Απριλίου 2008, C-268/06, Impact (Συλλογή 2008, σ. I-2483, σκέψη 100), της 23ης Απριλίου 2009, C-378/07 έως C-380/07, Αγγελιδάκη κ.λπ. (Συλλογή 2009, σ. I-3071, σκέψη 199), και της 24ης Ιανουαρίου 2012, C-282/10, Domínguez.

17 — Βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 8ης Οκτωβρίου 1987, 80/86, Kolpinghuis Nijmegen (Συλλογή 1987, σ. 3969, σκέψη 13), της 15ης Απριλίου 2008, C-268/06, Impact (Συλλογή 2008, σ. I-2483, σκέψη 100), καθώς και, κατ' αναλογία, την απόφαση της 16ης Ιουνίου 2005, C-105/03, Pupino (Συλλογή 2005, σ. I-5285, σκέψεις 44 και 47).

44. Βεβαίως, εν προκειμένω δεν συντρέχει τέτοια περίπτωση. Η διαφορά μεταξύ της Spedition Welter και της Avanssur, καίτοι τις καθιστά αντιδίκους, αντιστοιχεί, όσον αφορά την εξουσία αντικλήτου, σε μια μάλλον «τριγωνική σχέση» στην οποία εμπλέκονται βεβαίως δύο ιδιώτες αλλά και το κράτος. Πράγματι, όταν ένας ιδιώτης ζητεί ως ενάγων από το γερμανικό δικαστήριο να επιδώσει δικόγραφο σε άλλον ιδιώτη, απευθύνεται στην πραγματικότητα στο κράτος μέλος. Ο εναγόμενος είναι ο έμμεσος αποδέκτης της αγωγής του ενάγοντος, αλλά η αίτηση έχει ως άμεσο παραλήπτη το δικαστήριο.

45. Στις περιπτώσεις αυτές, το Δικαστήριο έχει κρίνει επανειλημμένως ότι «απλές αρνητικές συνέπειες επί των δικαιωμάτων τρίτων, ακόμη και αν είναι βέβαιες, δεν δικαιολογούν το να μην επιτρέπεται σε έναν ιδιώτη να επικαλεσθεί την οδηγία κατά του οικείου κράτους μέλους»¹⁸. Αυτές ακριβώς τις απλές αρνητικές συνέπειες θα μπορούσε να επικαλεστεί η Avanssur SA, αντιτιθέμενη στη σύμφωνη ερμηνεία του γερμανικού δικαίου με το άρθρο 21, παράγραφος 5, της οδηγίας 2009/103. Εντούτοις, όπως μόλις προεκτέθηκε, τέτοιου είδους συνέπειες δεν εμποδίζουν την εφαρμογή μιας οδηγίας, πολλώ μάλλον τη δυνατότητά της να επηρεάσει ερμηνευτικά την εφαρμογή του εθνικού δικαίου.

46. Ως εκ τούτου και υπό το πρίσμα των ως άνω επιχειρημάτων, θεωρώ ότι, στο μέτρο που η γερμανική έννομη τάξη περιέχει κανόνα μεταφοράς οδηγίας ο οποίος ακολουθεί την ίδια διατύπωση με το άρθρο 21, παράγραφος 5, της οδηγίας 2009/103, το εθνικό δικαστήριο υποχρεούται να ερμηνεύσει την εθνική διάταξη σύμφωνα με τις διατάξεις του ως άνω άρθρου 21, παράγραφος 5, της οδηγίας 2009/103. Υπό τις περιστάσεις της κρινομένης υποθέσεως, δεν συντρέχουν περιορισμοί στην εν λόγω σύμφωνη ερμηνεία, καθώς το δίκαιο της Ένωσης δεν χρησιμεύει ως βάση για μια *contra legem* ερμηνεία του εθνικού δικαίου, ούτε θίγει τις γενικές αρχές της ασφάλειας δικαίου και της μη αναδρομικότητας· σε κάθε περίπτωση, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να επαληθεύσει τις εκτιμήσεις αυτές.

V – Πρόταση

47. Υπό το πρίσμα όσων εκτέθηκαν, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα του Landgericht Saarbrücken ως εξής:

- 1) Το άρθρο 21, παράγραφος 5, της οδηγίας 2009/103 έχει την έννοια ότι περιλαμβάνει στις αναφερόμενες σε αυτό «επαρκείς εξουσίες» του αντιπροσώπου για τον διακανονισμό των ζημιών την εξουσία αντικλήτου όσον αφορά τις επιδόσεις δικογράφων, όπως το δικόγραφο αγωγής την οποία άσκησε ο ζημιωθείς ενώπιον δικαστηρίου με διεθνή δικαιοδοσία για την επίλυση της διαφοράς.
- 2) Στο μέτρο που η γερμανική έννομη τάξη περιέχει κανόνα μεταφοράς οδηγίας ο οποίος ακολουθεί την ίδια διατύπωση με το άρθρο 21, παράγραφος 5, της οδηγίας 2009/103, το εθνικό δικαστήριο υποχρεούται, υπό τις περιστάσεις της κρινομένης υποθέσεως, να ερμηνεύσει την εθνική διάταξη σύμφωνα με τις διατάξεις του ως άνω άρθρου 21, παράγραφος 5, της οδηγίας 2009/103.

18 — Βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 22ας Φεβρουαρίου 1990, C-221/88, Busseni (Συλλογή 1990, σ. I-495, σκέψεις 23 έως 26), της 4ης Δεκεμβρίου 1997, C-97/96, Daihatsu Deutschland (Συλλογή 1997, σ. I-6843, σκέψεις 24 και 26), της 7ης Ιανουαρίου 2004, C-201/02, Wells (Συλλογή 2004, σ. I-723, σκέψη 57), και της 17ης Ιουλίου 2008, C-152/07 έως C-154/07, Arcor AG (Συλλογή 2008, σ. I-5959, σκέψη 35).